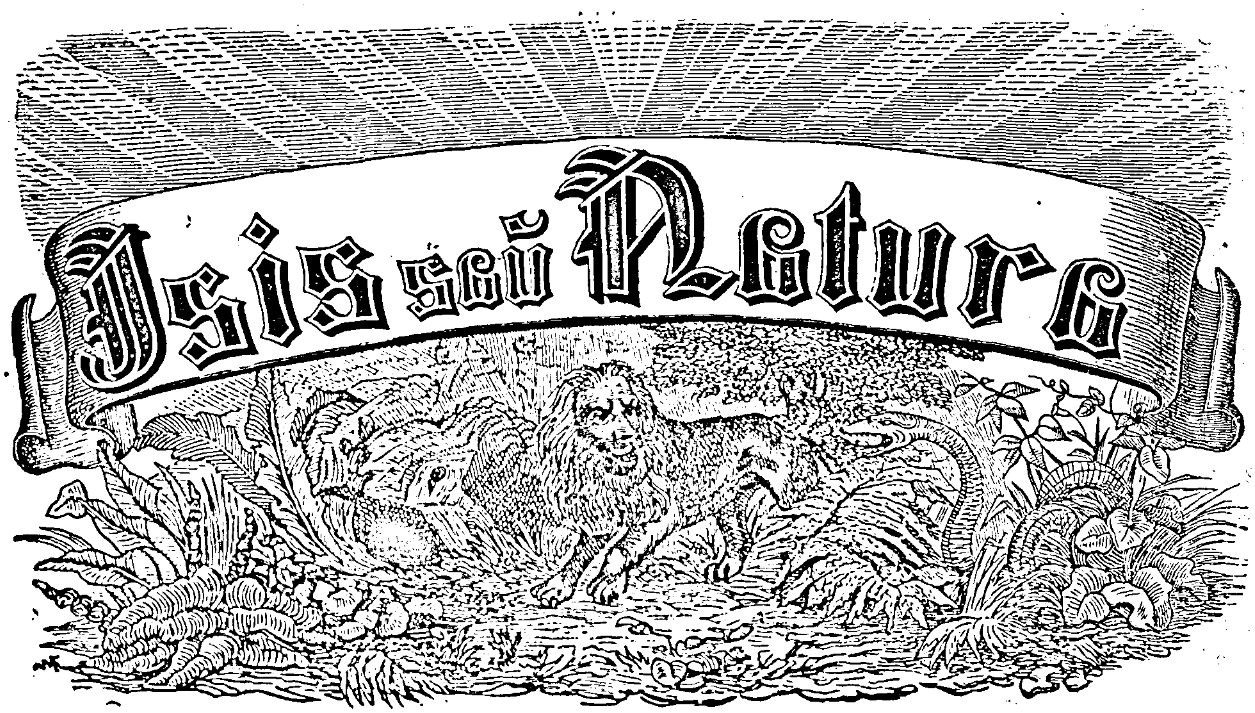

JURNAL

ПЕНТРȢ̆ РЕSПÎNDIРЕА ШТIIНЦЕЛОРȢ̆ NАТȢРАЛЕ ШI ESАКТЕ, ÎN ТОАТЕ КЛАSЕЛЕ.

Редiџеатȣ̆

de

PROFESOR DOCTOR IULIU BARASH.

№ 15. (Анȣлȣ̆ алȣ̆ dȣoiлеа) Бȣкȣрешtĭ Апрiлiе 15, 1857.

Pîndȣрелеле.

Прiтъвара а sositȣ̆ шi кȣ dînsa pîndȣрелеле; ачеstĭ оаспеџĭ iнтересанџĭ, каре ръмînȣ̆ ла ноĭ пînъ ла tоамнъ, пе ȣрмъ se dȣкȣ̆ шi прiтъвара вiitоаре, iарȣ̆ вiнȣ̆ ла кȣĭбȣлȣ̆ лорȣ̆. Че вiаџъ плъкȣtъ а dъръitȣ̆ Natȣра ачеstȣĭ мiкȣ̆ анiмалȣ̆! О вiаџъ компȣsъ de кълъtорiĭ ȣшоаре, de плъчерĭ iночентe шi de tендреџе матерне фоаpte интересанtе. Pîndȣрiка н'аре патрiе; кăчĭ петърџiнitȣлȣ̆ sпаџiȣ̆, каре înконџiоаръ zонеле tемпераtе але пъмîntȣлȣĭ, din înалtеле реџiȣнĭ але аерȣлȣĭ пînъ ла sȣпрафаџа пъмîntȣлȣĭ, este патрiа pîndȣрелеĭ. Ачеste sпаџiȣрĭ iмеnse, пасърea ачеаsta ле sтръбате кȣ о iȣџеалъ estраордiнаръ, infатiгабiлъ. S'а калкȣлаtȣ̆ къ drȣмȣлȣ̆ че факȣ̆ pîndȣрелеле кînдȣ̆ плеакъ tоамна, ȣнȣ̆ омȣ̆ абiа л'арȣ̆ фаче кînдȣ̆ арȣ̆ мерџе dȣое-zечĭ de zиле, zиȣоа шi ноаптеа неînчетатȣ̆, пе ȣнȣ̆ drȣмȣ̆ de ферȣ̆. Eatъ întinsеле sпаџiȣрĭ че ле прекȣрџе ачеstȣ̆ мiкȣ̆, анiмалȣ̆ регȣлатȣ̆ de dȣое орĭ пе анȣ̆!

О! De кîtе орĭ ноĭ оаменiĭ, пisмȣiмȣ̆ soарtъ pîndȣрелеĭ; кîndȣ̆ прiтъвара sосеште, însоџеште кȣ dînsa шi dорiнџа d'а кълъtорi, d'а ведеа лȣмеа, d'а прiiмi iмпресiȣнĭ нȣое, плъкȣtе, каре лъръџеskȣ̆ орizонtȣлȣ̆ кȣноштiнџелорȣ̆ ноаstре, totȣ̆ d'о datъ îмmȣлџiндȣ̆ шi simпаџiȣнiле esistенџеĭ ноаstре пропрiе, în кîtȣ̆ паре-къ tръiмȣ̆ în вoiажiȣрĭ маĭ мȣлtȣ̆ de кîtȣ̆ ръмîiндȣ̆ акасъ. Кîndȣ̆ zикȣ̆, ачеаstъ dорiнџъ se презintъ ла ȣнiĭ оаменĭ кȣ о арdоаре нерезistiбiлъ, шi кîndȣ̆ нȣ sîntемȣ̆

în stape a o îndestȣла, каре sъ нȣ пismȣimȣ па-sърea къльtoape, каре în totȣ anȣ faче astȣ-felȣ de воіажіȣрі fpȣmoase?

Dap кеарȣ пentpȣ ачеї dintpe noї, каре кîndȣ воіескȣ шi sîntȣ în позіціȣне a îndestȣла do-pinца лорȣ de къльtopie, кîte препараціȣнї oste-nitoape se чере ла ȣнȣ воіажіȣ пentpȣ noї oamenii! Ȣнȣ воіажіȣ чере (прекȣмȣ a zisȣ Наполеонȣ I пen-tpȣ ръзбоіȣ) tpeї лȣкрȣрї, adeкъ: банї, банї шi eapȣ банї; аша dap ачестȣ mіжлочіtopȣ ценеpалȣ, tpe-бȣе прегътitȣ кîndȣ чіне-ва воеште съ întpeпpin-зъ ȣнȣ воіажіȣ; пе ȣртъ віne istopia багажелорȣ (maї кȣ seamъ кîndȣ къльtopeште чіне-ва кȣ dame) шi în челе din ȣртъ, istopia înкъ maї комплікатъ a пasпoptȣлȣї, кȣ deseлe «bize але sале». Fepічitъ pîndȣpeлъ! Тȣ н'aї tpeбȣінцъ de келtȣіалъ în къльtopiіле tале, tȣ порцї багажȣpiле tале totȣ d'aȣna rata кȣ tine; în minȣtȣлȣ naштереї, aї пpii-mitȣ de ла Natȣpъ ȣнȣ пasпoptȣ, sȣбskpisȣ de toate «bizele» пentpȣ toatъ віаца ta, шi кîndȣ ажȣнцї ла skoпȣлȣ къльtopieї tале, кȣpîndȣ îцї faчї ȣнȣ кȣiбȣ шi н'aї tpeбȣінцъ de «otelȣpї»; ȣnde вії înчепї съ кînцї шi нȣ te пекȣжештї кȣ лепешії келнерї шi кȣ біptaшії ръпitopї, ка бъецї oamenї, пentpȣ каре otelȣpiле aȣ debenitȣ în ȣнеле локȣрї o каламitate пȣблікъ каре ле stpiкъ toate плъчеріле de къльtopie.

Mіграціȣнеа saȣ къльtopia pîndȣpeлелорȣ este ȣна din tpadiціȣніле челе maї попȣларе. Ȣнії aȣ авȣtȣ îndoialъ despre aчeasta шi dȣoe opi-niȣнї date afapъ de difepiцї natȣpaлistї, гъseskȣ шi акȣмȣ паptizanії лорȣ; adeкъ ȣнії пpetindȣ къ, pîndȣpeлеле нȣ плекȣ toamna de ла noї, чі кîndȣ se апропіе timпȣлȣ fpigȣposȣ, se askȣndȣ în fȣndȣлȣ pîȣpiлорȣ шi лакȣpiлорȣ ȣnde ръmînȣ askȣnse пînъ în пpimъвapъ, întp'o stape d'as-fiksie (лішinȣ), каре seamъnъ кȣ moaptea, dap пpimъвapa peînвiezȣ шi esȣ afapъ, de ачеea *ni se пape* къ toamna плекȣ шi пpimъвapa pe-вinȣ. De aчeste opiniȣнї epa шi *Linée* шi кеарȣ *Cuvier*, пînъ ла ȣнȣ gpadȣ. Алцiї aȣ zisȣ къ ръ-mînȣ iapna askȣnse sȣб petpe saȣ în apбopї skop-бȣpoшї. Dap пе d'алtъ napte *Spallanzani*, *Mau-duyt*, *Natterer* шi алцї bestiцї natȣpaлistї aȣ fъ-кȣtȣ o mȣлціme de esпepimente пpin каре aȣ пpoбatȣ, къ pîndȣpeлеле întp'adeвъpȣ плекȣ toam-na în цъpiле mepidionaле, ȣnde ръmînȣ toatъ eapna шi пpimъвapa se întopкȣ.

Кȣ toate aчеstea *нȣ поate fi negatȣ*, къ s'a гъsitȣ шi eapna pîndȣpeле înгieцate, în fȣndȣлȣ pîȣpiлорȣ каре maї mȣлte ла ȣнȣ локȣ fopmaȣ o гpъmadъ de гіацъ; апої лȣîndȣ-ле шi înгpoпîn-dȣ-ле în чепȣшъ калдъ, în кîtȣ нȣmaї чіокȣлȣ *ешinдȣ* afapъ шi лъsîndȣ-ле аколо 4, 5 ope, pe-înвiezȣ шi înчепȣ a sȣбpa.

Каȣza migpaціȣнеї (къльtopieї) pîndȣpeле-лорȣ, este fpigȣлȣ epneї în кліmeле noastpe; maї кȣ seamъ ліпsa нȣtpimîntȣлȣї aчеstopȣ пъsъpї ла noї în timпȣлȣ epneї, къчї еле se нȣtpeskȣ de insekte; апої eapna кîmпіеле ла noї sîntȣ кȣ totȣлȣ desпoiate de insekte, каре opї къ mopȣ opї se askȣndȣ în локȣpї neaпpoпiaбiле, ȣnde ръ-mînȣ ка moapte, пînъ în пpimъвapъ. De aчеea pîndȣpeлеле petpeкȣ eapna în Africa шi în alte asemenea локȣpї калde, ȣnde шi în timпȣлȣ epneї кîmпіеле sîntȣ акопеpite кȣ вepdeaцъ шi пліне de fiinцe însȣfлецiле, ка ла noї пpimъвapa.

Аша dap e кȣnoskȣtȣ къ pîndȣpeлеле noas-tpe mepгȣ toamna пînъ în Africa. De mȣлte opї navigъtopiї пе mapea Mediteranъ, aȣ întîlnitȣ toam-na чете de pîndȣpeле migpъtoape, mepгîndȣ spre Africa. Pîndȣpeлеле каре 'шi fakȣ кȣiбȣpї în ако-пepiшȣpiле kaseлорȣ, mepгȣ шi maї departe, къчї къльtopeskȣ пînъ ла Senegaлȣ în sȣdȣлȣ Africeї.

Pîndȣpeлеле, de шi sîntȣ kosmoпoліte, къчї н'aȣ o natpie determinatъ, кȣ toate aчeste еле aȣ o mape simпatie пentpȣ локȣлȣ ȣnde s'aȣ пъs-кȣtȣ шi кеарȣ ȣnde aȣ petpeкȣtȣ кîtȣ-ва timпȣ; de aчеea se apatъ ла pîndȣpeле чіpкomstanцe foapte intepesante, къ еле peвinȣ пpimъвapa totȣ пе ла локȣpiле ȣnde aȣ petpeкȣtȣ вapa tpeкȣtъ; гъseskȣ кеарȣ кȣiбȣpiле лорȣ din anȣлȣ tpeкȣtȣ шi se aшeзȣ аколо. Челе tinepe 'шi fakȣ ȣнȣ кȣiбȣ лîngъ алȣ челорȣ бътpîne шi нȣmaї dakъ н'aȣ локȣ, atȣнчї se aшeзȣ în алtъ napte. Аша dap пȣtemȣ zічe, къ în spaціȣлȣ imensȣ каре îлȣ stpъбate de dȣoe opї пе anȣ, шi каре se întinde de ла цъpiле поларе пînъ ла челе екȣаtopiале, pîndȣpeaoa ape нȣmaї dȣoe пȣnkte fikse, adeкъ ȣнȣ квaptipȣ de вapa ла noї шi ȣнȣ квaptipȣ de eapna în Africa.

Sîntȣ foapte intepesante niште esпepiенце fъкȣte în paпoptȣлȣ aчesta. Spallanzani a лȣatȣ dintp'ȣнȣ кȣiбȣ 11 pîndȣpeле, шi a atîpnatȣ de gîtȣлȣ лорȣ 11 іnеле кȣ oape каре inskpiпціȣне шi a кȣnoskȣtȣ, къ în anȣлȣ віitopȣ 7 aȣ pe-

venitȣ̆ ла кȣĭбȣ̆; пе ȣрмъ алte 2, dap dȣoe поate к'аȣ̆ мȣpitȣ̆ пе dpȣмȣ̆. Eatъ ȣнȣ̆ instinktȣ̆ admipaбiлȣ̆! Пасърea aчeasta, singȣръ ші фъръ вр'ȣнȣ̆ semnȣ̆, 'ші-гъсеште dpȣмȣлȣ̆ eĭ din fȣndȣлȣ̆ Afpiчeĭ, пінъ ла satȣлȣ̆ ші ла кȣĭбȣлȣ̆ eĭ din anȣлȣ̆ tpeкȣtȣ̆. Totȣ̆ Spaланцaniĭ a възȣtȣ̆ o пepeкe de pîndȣpeлe кape a pevenitȣ̆ 18 anĭ, nekontenitȣ̆ în кȣĭбȣлȣ̆ лорȣ̆. Noĭ oamenii n'авемȣ̆ nічĭ o idee, кȣмȣ̆ apȣ̆ пȣtea чine-ва гъsi ȣнȣ̆ dpȣмȣ̆ în aepȣ̆ ла o depъptape de miĭ de mile џeorpafiчe, фъръ вр'ȣнȣ̆ semnȣ̆ пъ пъмîntȣ̆ saȣ̆ în чepȣ̆ ші negpeшitȣ̆ pîndȣpeлeлe n'aȣ̆ stȣdiatȣ̆ nічĭ Џeorpafia nічĭ Astponomia! Eatъ ȣna din фpȣмoaseлe лȣкpъpĭ instinktive înвълitъ în mistepeлe чeлe maĭ adînчĭ.

Pîndȣpeлeлe sîntȣ̆ adeвъpaцiĭ локȣitopĭ aĭ aepȣлȣĭ, къчĭ пȣmaĭ sȣsȣ̆ în aepȣ̆ potȣ̆ sъ tpъiasкъ eлe; sȣбpîndȣ̆ мъpîнкъ, бeaȣ̆ ші daȣ̆ пȣiлорȣ̆ лорȣ̆ de mîнкape. Aшa dap eлe se бȣкȣpъ d'ȣнȣ̆ zбopȣ̆ ȣшopȣ̆ ші nekontenitȣ̆, a къpȣĭ dipeкцiȣne eлe skimбȣ̆ лesne пе totȣ̆ minȣtȣлȣ̆. Kîndȣ̆ e seninȣ̆, eлe se цinȣ̆ sȣsȣ̆ în peџiȣnile sȣпepioape aлe aepȣлȣĭ, пе кîndȣ̆ în timпȣлȣ̆ плoiĭ, se цinȣ̆ în peџiȣnile infepioape пе sȣпpafaцa пъмîntȣлȣĭ, ȣnde гoneskȣ̆ insekteлe чe se askȣndȣ̆ întpe apбopĭ кîndȣ̆ se anpoпie плoia. De aчeea omȣлȣ̆ de pîndȣ̆ пpiвeште pîndȣpeлeлe ка ȣнȣ̆ feлȣ̆ de бapometpȣ, кapе anȣнцъ sosipea плoiĭ.

Pîndȣpeлeлe fopmeazъ o famiлie de пъsъpĭ кape sîntȣ̆ amiчe omȣлȣĭ; къчĭ eлe 'ĭ fakȣ̆ sepвiчiȣpĭ mapĭ, însъ aчeasta n'o кȣnoskȣ̆ toцĭ oamenii. Aчeĭ чe пȣ sîntȣ̆ în stape a пpeцȣi aчeste sepвiчiȣpĭ, de мȣлte opĭ, spe petpeчepe, omopĭ aчeste пъsъpĭ fолositoape пȣшaĭ пentpȣ плъчepea d'a omopî ші d'a se esepцa în aptea omopȣлȣĭ. Eĭ пȣ шtiȣ̆ къ fie-кape pîndȣpea este ȣнȣ̆ кȣstodȣ̆ (пъzitoape) пeплъtitȣ̆ aлȣ̆ гpъdineлорȣ̆ ші aлȣ̆ кîmпȣpiлорȣ̆ лорȣ̆ de apъtȣpъ; къчĭ ea пpъпъdeште o мȣлцime de insekte кape, фъръ dinsa, apȣ̆ mînка fpȣnzeлe ші poameлe apбopiлорȣ̆ ші бȣкateлe dȣпъ кîmпȣ̆; aпoĭ în лoкȣpiлe бъltoase pîndȣpeлeлe sîntȣ̆ ші întp'ȣнȣ̆ aлtȣ̆ пȣнktȣ̆ de vedepe фъкъtoape de бine omȣлȣĭ, къчĭ eлe гoneskȣ̆ ші мъпînкȣ̆ цînцapiĭ, кape sîntȣ̆ foapte sȣпъpъtopĭ пentpȣ oamenii чe лoкȣeskȣ̆ în aчeste лoкȣpĭ. Dap ші гъpгъpiцa (saȣ̆ лapвa ȣпȣĭ fлȣtȣpe), кape se цine în marazii de гpîȣ̆ (ȣnde faчe atîta stpiкъчiȣnĭ) ші aчeasta гъseште în pîndȣpeлe ȣнȣ̆ гpoзавȣ̆ inemiкȣ̆ кape лe гoneште.

Aшa dap apȣ̆ fi бine, ка pîndȣpeлeлe ші aлte asemenea пasepĭ, кape sîntȣ̆ insektiвope, ші кape пentpȣ aчeasta sîntȣ̆ foapte fолositoape omȣлȣĭ, sъ fie пȣse sȣб пpotекцiȣnea леџiлорȣ̆; къчĭ чine лe atакъ, este ȣнȣ̆ фъкъtopȣ̆ de pъȣ̆ пentpȣ soчietatea omeneaskъ, a къpȣĭ fepiчipe este бazatъ пе desвoлtapea агpiкȣлtȣpeĭ.

Sîntȣ̆ o мȣлцiмe de sпeцe de pîndȣpeлe în Eȣpoпа ші în чeлe-лaлte kontinente, însъ каpaktepeлe zooлoџiчe џeпepaлe tȣtȣлорȣ̆, sîntȣ̆ чeлe ȣpмъtoape: кoрпȣлȣ̆ лорȣ̆ e лȣнгȣ̆; чioкȣлȣ̆ skȣptȣ̆, лatȣ̆ ші к'ȣнȣ̆ кîpлigȣ̆ în вîpfȣ̆; гȣpa лорȣ̆ e foapte mape, гîtȣлȣ̆ skȣptȣ̆, apipiлe sîntȣ̆ foapte лȣнџĭ ші îпгȣste; пiчioapeлe foapte skȣpte, aȣ̆ 4 deџete, пе кape opĭ къ лe цinȣ̆ пе кîte пatpȣ inainte, opĭ 3 înainte ші 1 îndъpъtȣ̆. Sîntȣ̆ pîndȣpeлe de zi ші pîndȣpeлe de noaпte, (кape zбopȣ̆ пȣмaĭ noaпtea). Чeлe de noaпte, пȣmite Caprimulgus (fiindȣ̆-къ maĭ nainte, oamenii sȣпepstiцioшĭ 'шĭ aȣ̆ imaџinatȣ̆ къ aчeste пasepĭ мȣлгȣ̆ лaпteлe кaпpeлорȣ̆, fiindȣ̆-къ лe aȣ̆ възȣtȣ̆ zбȣpînd noaпtea în întȣnepeкȣ̆, nefъкîndȣ̆ nічĭ ȣнȣ̆ sгomotȣ̆ ші întp'ȣнȣ̆ modȣ̆ mistepiosȣ̆). Toate pîndȣpeлeлe zбopȣ̆ foapte мȣлtȣ̆ ші foapte iȣte, ба înкъ ȣпeлe zбopȣ̆ neînчetatȣ̆ în toatъ viaцa лорȣ̆.

Чeлe maĭ пpiнчiпaлe sпeцe de pîndȣpeлe (Hirundines, Hirondelles, Schvalben) sîntȣ̆ чeлe ȣpмъtoape: Hirundo domestica (în figȣpa No: 1); H. rustica (în figȣpa No: 2), кape faчe кȣĭбȣpĭ sȣб aкoпepiшȣpiлe kaseлорȣ̆; H. urbica (în figȣpa No: 3), кape 'шĭ faчe кȣĭбȣлȣ̆ лîнгъ fepestpeлe kaseлорȣ̆, H. riparia (în figȣpa No: 4), кape se цine пе maлȣpiлe pîȣpiлорȣ̆ ȣnde faчe гъȣpĭ în кape 'шĭ клъdeskȣ̆ кȣĭбȣpiлe лорȣ̆. Afapъ de aчestea, se maĭ aфлъ în India, o sпeцъ vestitъ de pîndȣpeлe, пȣmite Hirundo esculenta saȣ̆ Salangana, aлȣ̆ къpia кȣĭбȣ̆ este ȣнȣ̆ aptiкoлȣ̆ de mînкape foapte пpeцȣitȣ̆.

Eatъ чe panoaptъ natȣpaлiştiĭ, desпpe aчeastъ пasъpe. Salangana esistъ maĭ în toate insȣлeлe indiчe пpeкȣмȣ̆: Borneo, Iava, Sumatra. Ea 'шĭ faчe кȣĭбȣлȣ̆ în fopma ȣneĭ fapfȣpie пе кape 'лȣ̆ лiпeште de stînчĭ. Aste кȣĭбȣpĭ sîntȣ̆ фъкȣte d'o sȣбstanцъ animaлъ, лiпiчioasъ пе кape пasъpea o vapsъ afapъ din stomaкȣ̆. Aчeste кȣĭбȣpĭ fopmeazъ бȣkata чea maĭ пpeцȣitъ ла meseлe богaцiлорȣ̆ din India ші din Kina. Ȣнȣ̆ dpamȣ̆ d'aчestȣ̆ кȣĭбȣ̆ se плъteште к'ȣнȣ̆ dpamȣ̆ d'apџintȣ̆. Пpeцȣлȣ̆ чeлȣ̆ mapeлȣ̆ a aчestopȣ̆ кȣĭбȣpĭ, пpoвine din каȣ-

ца, къ ачеĭ каре ле adȣnъ, еsпȣnŭ віаца лорŭ ла тȣлtе періколе, кѣчĭ пасъреа ачеаsta fаче кȣĭбȣлŭ еĭ пе талȣріле рîȣрілорŭ шĭ търілор. În локȣрĭ перікȣлоаsе, atîрnate пеsіе абісȣрĭ (пръпъstiĭ) teрівіле. Ачеĭ каре вор съ adȣпе ачеste кȣĭбȣрĭ, легŭ корпȣлŭ лорŭ кȣ fȣniĭ шĭ se ласъ жоsŭ din тȣnціĭ каре înкопціȣрŭ църтȣріле търеĭ. De тȣлtе орĭ fȣniеа съ рȣпе шĭ отȣлŭ kade în апъ шĭ е пеrdȣtŭ. Еаtъ че авъzŭ fакŭ ȣniĭ оаmenĭ de поseсіȣпеа арціntȣлȣĭ, în кîtŭ esпȣпе віаца оаmeniлорŭ ла atîtea періколе, пȣтаĭ ка sъ îndestȣлеzе ȣпŭ капрічіŭ алŭ лъкотіеĭ лорŭ!

Кȣ toate ачеste періколе, adȣпъ пе fіешĭ-каре апŭ în India шĭ în Kina, 24 тіĭ тъжĭ de кȣĭбȣрĭ, fіешĭ-каре таже kostъ 1000 пînъ ла 1200 галбенĭ! India tрітіtе шĭ тȣлtе de ачеste таже în Еȣропа, în бенеfічіȣлŭ челорŭ лакотĭ каре пȣ ліпseskŭ нічĭ în kontinentȣлŭ nostрȣ.

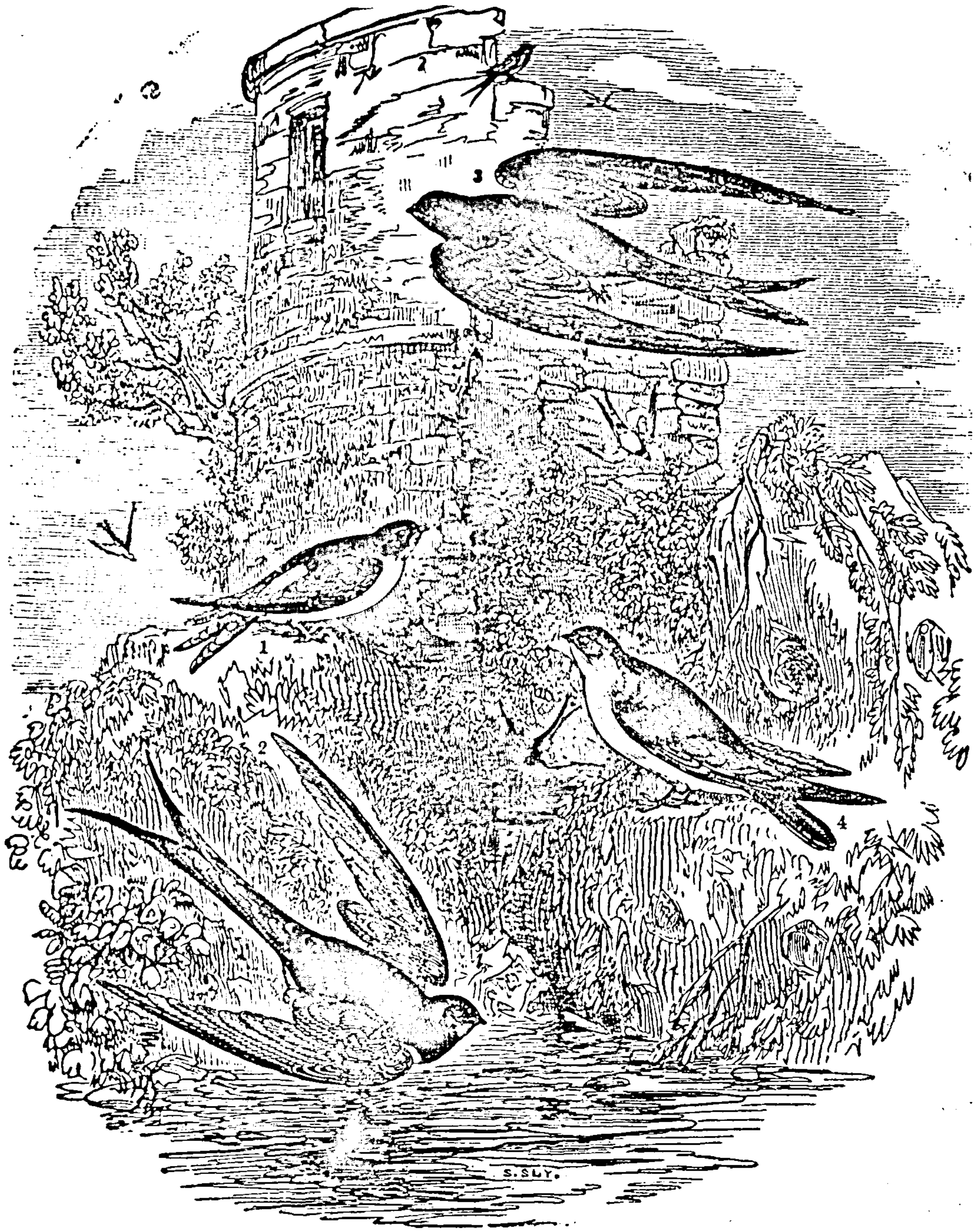
Dintре челе-лалtе speціе de pîndȣреле чеа таĭ челебръ în Еȣропа, este ачееа каре 'шĭ fаче кȣĭбȣлŭ în акоперішȣлŭ kaseлорŭ, (H. rustica, No: 2 în fіг). Партеа de sȣsŭ а корпȣлȣĭ еĭ е de о колоаре албаstръ бътîndŭ în пеrгȣ шĭ лȣчіtoаре, пе кîndŭ партеа de жоsŭ е албъ sаȣ рошіоаръ. Fрȣntеа шĭ гîtȣлŭ sîntŭ оакеше бътîndŭ în роmiȣ; коаda е лȣпгъ шĭ tъіаtъ în dȣое ка о fȣркȣліцъ, авîndŭ în тіжлокŭ о патъ албъ; пічіоареле sîntŭ голе фъръ пеrŭ. Маskȣлȣлŭ аре колорĭ таĭ віĭ de кîtŭ fетела.

Pîndȣреаоа ачеаsta este adевърата атікъ а отȣлȣĭ; шĭ 'ĭ плаче sочіetatea лȣĭ, de ачееа пȣ fȣџе нічĭ odatъ de отŭ, нічĭ пȣ se sfіеште de лоkȣінца, ȣnde 'шĭ клочеште оȣъле sале, adекъ întр'ȣпŭ кȣĭбŭ пȣsŭ ла локŭ adъпоstіtŭ. Ачеstŭ кȣĭбŭ е fъкȣtŭ de пътîntŭ пътолоsŭ шĭ кеаръ de поройȣлŭ dȣпъ ȣліце, пе каре pîndȣреаоа 'лŭ fрътîntъ кȣ чіокȣлŭ еĭ шĭ 'лŭ тоаіе кȣ sпȣта ліпічіоаsъ din гȣръ, пînъ кîndŭ devine о тatеріе ліпічіоаsъ шĭ отоџенъ, къріеа 'ĭ dъ fорта ȣпȣĭ kazanŭ. În 6 zile, pîndȣреаоа 'шĭ tерtinъ палаtȣлŭ еĭ, пе каре îлŭ къптȣшеште în пъȣпtрȣ кȣ fȣлџĭ, ка съ fіе калdŭ, тоале шĭ бȣнŭ de локȣіtŭ. Ȣпŭ asemenea кȣĭбŭ, sервъ ȣпеĭ переке теаsе апĭ; însъ ла fіешĭ-каре прітъваръ 'ĭ fакŭ оаре-каре репараціȣпе. Кîndŭ прітъвара, ла întоарчереа лорŭ, se întîтплъ ка о переке съ гъseаскъ кȣĭбȣлŭ лорŭ локȣіtŭ de алџĭ, atȣnчĭ se înчепе întре поseсорĭ шĭ ȣzȣрпъtорĭ о лȣптъ sînџероаsъ шĭ înвінгъtoрііĭ, рътîпŭ domnitoрііĭ кȣĭбȣлȣĭ. Fетела клочеште de dȣое орĭ пе апŭ; întîіа оаръ еа пȣпе 5, 6 оȣъ, а dȣоа оаръ таĭ пȣцінŭ. Тоаtе оȣъле sîntŭ албе шĭ пъtаtе кȣ пȣпкtе оакеше. Пȣіĭ pîndȣреле лорŭ se пȣtреskŭ шĭ еĭ de insekte, пе каре ле прindŭ în zборŭ, de ачееа кîndŭ прітъвара е плоіоаsъ шĭ fрігȣроаsъ, atȣnчĭ пȣ sîntŭ аша тȣлtе insekte шĭ пȣіĭ de pîndȣреле se пръпъdeskŭ. Рарŭ este чіпе-ва în stаре а пъstра pîndȣреле întр'о колівіе, dар кîndŭ s'аȣ обічпȣіtŭ аколо тȣлtŭ timпŭ, înчепŭ съ кînte преа fрȣтоsŭ. S'а възȣtŭ pîndȣреле каре ажȣпгŭ ла вîрsta de 11 апĭ, dар îтбъtрîпіndŭ орбеskŭ.

Пъріпціĭ арать о таре tendреця пепtрȣ проџепіtȣра (пȣіĭ) лорŭ; îndatъ dȣпъ че пȣіĭ аȣ ешіtŭ din оȣ, tatълŭ шĭ тȣта ле adȣкŭ de тîпкаре шĭ кȣръцъ adese орĭ кȣĭбȣлŭ de гȣпоіŭ, ш. ч. л. Аташареа шĭ tendреця пъріпціЛорŭ кътре пȣіĭ лорŭ, е atîta de таре în кîtŭ sакрifікъ кîtе odatъ кеаръ віаца лорŭ пропріе, прекȣтŭ sпȣпе тedікȣлŭ *Boerhave*, къ а възȣtŭ о pîndȣреа în-торкîndȣ-se акаsъ, пȣртîndŭ de тîпкаре пепtрȣ пȣіĭ съĭ шĭ възîndŭ къ kasa ȣnde se аfла кȣĭбȣлŭ еĭ арde, s'а арȣпкаtŭ în тіжлокȣлŭ флакърілорŭ ка съ'шĭ skапе пȣіĭ. Ȣпіĭ аȣ претіпsŭ къ, кîndŭ пȣіĭ de pîndȣреа аȣ орбіtŭ, пъріпціĭ 'ĭ віndекъ кȣ іарба пȣтіtъ. chelidona (іарба pîndȣрелелорŭ); însъ *Redi* шĭ *Lahire* аȣ възȣtŭ къ fъръ вр'о іарбъ, пасъріле орбіtе de sіпе пекȣштігŭ vеdереа кȣрîndŭ.

În timпȣлŭ роталілорŭ, se întребȣінцаŭ pîndȣреле, пепtрȣ tрітітереа stafeteлорŭ шĭ а skрisоріЛорŭ, adекъ: лȣаŭ о клочіtоаре, о adȣчеаŭ deпарtе шĭ аколо легаŭ de пічіоареле еĭ вр'о тікъ skрisоаре sаȣ кеаръ пȣтаĭ ȣпŭ semnŭ конвепабілŭ, îĭ dеdеаŭ drȣтȣлŭ шĭ pîndȣреаоа sінгȣръ se întоарчеа кȣ чеа таĭ таре іȣцеалъ ла кȣĭбȣлŭ еĭ, ȣnde о аштепта корепропdепtȣлŭ кȣ ръспȣпsŭ. Аfаръ d'ачеste speціе, атŭ prezentatŭ în fігȣръ înкъ 3 алtе speціе котȣпе în Еȣропа (H. domestica, H. urbica шĭ H. riparia), însъ прекȣтŭ атŭ zisŭ, sîntŭ пе пътîntŭ тȣлціті de speціе de pîndȣреле коntinentале шĭ кеаръ pîndȣрелеле пȣтіtе de таре (Sterna, Hirondelles de mer) каре петрекŭ toatъ віаца лорŭ пе таре, depъртîndȣ-se кîtе odatъ sȣte de тіле џеографіче de църтȣрĭ шĭ întoктаĭ кîndŭ fȣртȣпа чеа таĭ tерівілъ înfȣріаzъ sȣпрафаца очеапȣлȣĭ, кîndŭ toate fііпцелевіĭ, fъръ съ se

askъnzъ ла ivipea ачestъї sпektakoлъ џirantikъ шi înfiepъtopъ, tokmaї atъnчї, ачeste пasepї se плimбъ kъ чea maї mape плъчepe пe валъpiле întъpitate але очeanълъї. Eatъ dap kъ pîndъpeлеле de пъmîntъ шi de mape, aъ лъatъ în пosesiъnea лopъ toate peџiъniле infinite але aepълъї, kape înkonџiъpъ kontinentълъ шi maї totъ очeanълъ, domnia чea maї imensъ че пoate esista пe пъmîntъ,

1, Pindъpeле de kasъ (Hierundo domestica); 2, pindъpeле de akoпepiшъpї (H. rustica); 3, H. pindъpeле de fepestpe (H. urbica); 4, pindъpeле de maлъpiле pіъpiлopъ (H. riparia).

adekъ totъ глобълъ пъmînteskъ. Eatъ o mikъ пasъpe kape apъ пътea ziче пpeкъmъ алtъ datъ Philipp II din Sпania, «în domenълъ meъ soapeле пъ anъne niч'odatъ».

Iџiena popѕларъ.

Лекцiѕnea IV.

(Ѕрmаре)

Domnilорѕ!

Noĭ ѕрmъmѕ кѕ енѕmерарea diferinцелорѕ între fiinцеле органiче шi неорганiче.

4–леа. Diferinцa a natра este *modѕлѕ formaцiѕnei* saѕ *оriџina* fiinцелорѕ органiче. Fie–каре fiinцъ органiкъ, naшte nѕmaĭ din fiinцe каре'ĭ seamънъ; ла animале nѕmimѕ aчeste fiinцe: пъринцĭ; ла веџеtале ле nѕmimѕ seminцe: niчĭ odatъ nѕ s'a întîmnлаtѕ ка din съmînцa ѕneĭ роzе съ easъ ѕnѕ кrinѕ, saѕ dintр'ѕnѕ кîine съ naskъ о nisiкъ. Asemenea nѕ s'a întîmnлаtѕ, ка fъръ пъринцĭ съ naskъ ѕnѕ animaлѕ, saѕ fъръ съmînцъ съ se продѕкъ о плаntъ, aша dар toate џeneрацiѕniле animaлелорѕ шi але плаnteлорѕ, de ла întîia лорѕ ешiре пъ сѕпрафаца пъmîntѕлѕĭ пînъ аkѕmѕ, konsistъ în dѕoe opdine infinite шi neînterpѕnte: пе d'о парте d'ѕnѕ opdinѕ de пъринцĭ кѕ пѕiĭ лорѕ (în регнѕлѕ animaлѕ) еар пе d'алтъ парте d'ѕnѕ opdinѕ de seminцe кѕ fpѕктеле лорѕ (în регнѕлѕ веџеtaлѕ). Aша dар пѕtemѕ ziче къ fie–каре fiinцъ органiкъ, поартъ în sînѕлѕ eĭ џeneалоџiea sa. Înсъ ка съ împлineаskъ aчestѕ skопѕ шi ка fieшi–каре fiinцъ органiкъ съ поатъ продѕче проџеnitѕрĭ (podipĭ) каре 'ĭ seamънъ, natѕра ле a înzestратѕ кѕ органе întр'adinsѕ, determinate пentрѕ aчestѕ skопѕ; de aчeea în fie–каре fiinцъ органiкъ esistъ ѕnѕ sistemѕ de органе, determinate пentрѕ продѕкцiѕnea fiinцелорѕ asemънътоаре (podѕлѕ) шi afаръ d'astea, fie–каре ape ѕnѕ skопѕ îndoitѕ a împлini, adeкъ konsepвацiѕnea esistenцeĭ sale *indiвidѕале* (прin nѕtрiре) шi konsepвацiѕnea esistenцeĭ *џeнѕлѕĭ* съѕ (прin продѕкцiѕne saѕ podipe). Toate aчestea nѕ esistъ ла fiinцеле неорганiче (în регнѕлѕ minepaлѕ), каре n'aѕ tребѕinцъ de продѕktopĭ semenĭ ка съ ле продѕкъ, чi felѕрimĭ de întîmплърĭ акчidentale потѕ deвeni каѕzeле formaцiѕneĭ лорѕ.

5–леа. *Modѕлѕ esistenцeĭ.* Mipaкѕлѕлѕ челѕ maĭ mape în sfepa fiinцелорѕ органiче se aflъ neгрешitѕ aiчĭ; кѕчĭ toate корпѕрiле органiче nѕ потѕ esista saѕ креште fъръ mînкаре шi бъѕtѕръ, adeкъ fъръ *nѕtрimîntѕ.* Nѕtрimîntѕлѕ леѕлѕĭ este карnea, че елѕ рѕпе кѕ dinцiĭ шi о înrite, пе кîndѕ nѕtрimîntѕлѕ роzеĭ este sѕкѕ че'лѕ sѕџe din sînѕлѕ пъmîntѕлѕĭ прin ръdъчinъ, ка кѕ niште гѕрiцe miчĭ. Nѕtрimîntѕлѕ amîndорорѕ aчestорѕ fiinцe органiче atîtea de diверse (леѕлѕ шi роzа), konsistъ dар nѕmaĭ în diferinцa formeĭ, ѕnѕлѕ fiindѕ ѕnѕ nѕtрimîntѕ flѕidѕ шi алтѕлѕ solidѕ. Aша dар toate fiinцеле органiче aѕ tребѕinцъ neînчetatѕ de nѕtрiminte лѕate în intервале skѕрte, în totѕ timпѕлѕ esistenцeĭ лорѕ. Dар съ обсервъmѕ акѕmѕ че ролѕ жоакъ aчeste nѕtрiminte în корпѕлѕ лорѕ.

Kîndѕ ѕnѕ animaлѕ mînînкъ, aчea mînкаре tребѕe съ intpe în sînцеле шi în карnea лѕĭ ка съ'лѕ хрънеаskъ. Toate mînкърiле, кеарѕ челе solide, tребѕe съ se disолве (tonеаskъ) în корпѕлѕ animaлѕлѕĭ, ка съ поатъ deвeni adeвърате nѕtрiminte; asemenea se ѕрmeазъ шi ла плаnte; прin ѕрmаре кîndѕ amѕ mînкаtѕ акѕmѕ о пîine, neste 10—24 de орĭ aчeastъ пîine a deвenitѕ о парте din sînцеле каре чiркѕлъ акѕmѕ în вinеле меле, каре продѕче rîndipĭ în креерĭ каре întреџine fакѕлtatea респiрацiѕne шi a гласѕлѕĭ, шi каре dъ mѕшкiлорѕ posiбiлitatea d'a miшка корпѕлѕ meѕ. Dар пе кîndѕ a intpатѕ aчeastъ кътime nѕоъ de matepiĭ (провenite din aчea пîine) în корпѕлѕ meѕ, о алтъ парте a eшitѕ din корпѕ (прin sѕdоаре шi челе–лалте eskpeцiѕnĭ). Aша dар în aчeste 24 de ope s'a ѕрmatѕ о skimбаре mape în корпѕлѕ meѕ, adeкъ о парте a fiinцeĭ меле de maĭ nainte m'a лъsatѕ, s'a dѕsѕ шi nѕmaĭ iea парте ла fiinцa mea ѕmanъ, пе кîndѕ о алтъ кътime de matepie каре eаpѕ n'aѕ fostѕ konpinsъ în mine, чi întр'о fiinцъ maĭ infepioаpъ (пîine), astъzĭ a deвenitѕ о парте aktiвъ шi imnoptantъ a fiinцeĭ меле. Anoĭ dакъ konsiderъmѕ în imaџinaцiѕnea noastръ, кътimea de nѕtрiminte, каре ѕnѕ omѕ mънînкъ întр'ѕnѕ anѕ: de пîine, карne, zapzaвatѕрĭ ш. ч. л., вomѕ гъsi къ esistenцa noastръ dintр'ѕnѕ anѕ este penpezentatъ printр'о гръmadъ de 180—200 пîinĭ, d'о sѕtъ ока карne de воѕ, шi de 10 пînъ ла dѕоъ–zeчĭ mieĭ ш. ч. л.

Aceste грътезĭ de пїне, ачештĭ боĭ шi мiеĭ каре въдŭ акȣмŭ stîndŭ înaintea mea, întр'ȣнŭ анŭ se ворŭ пребіра прін корпȣлŭ меŭ, пе кîндŭ карнеа каре konstitȣe акȣмŭ корпȣлŭ меŭ, peste ȣнŭ анŭ, Дȣмнезеŭ шtie че ва deveni? Хȣма, materiea ȣнеĭ флорĭ, саŭ кеарŭ еа ва ръмînеа пînъ атȣнчĭ în stare de eskremintе тепрізабіле! Кȣ toate acestea, ȣnitatea fiinцеĭ меле а skъпatŭ прін toate aceste вічісітȣдінĭ (пребачерĭ dese). Чіне мъ веде акȣмŭ шi чіне мъ ва ведеа песте ȣнŭ анŭ, ва гъсі къ sîntŭ totŭ ачела шi къ н'амŭ devenitŭ о алтъ fiinцъ. Еатъ mareле misterŭ алŭ esistenцеĭ fiinцелорŭ органиче; пе д'о парте ведемŭ къ корпȣлŭ лорŭ съ skімбъ *în toate пърцiле сале*, din minȣtŭ în minȣtŭ, еаръ пе de алта ведемŭ къ, кȣ toate acestea, întreцімеа fiinцеĭ саŭ ȣnitatea individȣалъ, ръмîне neatinsъ. Ioanŭ din anȣлŭ treкȣtŭ нȣ s'а фъкȣтŭ о алтъ fiinцъ акȣмŭ, de шi е sigȣrŭ, къ din Ioanŭ din anȣлŭ treкȣtŭ, н'а ръмасŭ în Ioanŭ de акȣмŭ нічĭ о літръ de карне, нічĭ ȣнŭ dramŭ de sînцe! Ioanŭ de акȣмŭ, în anȣлŭ treкȣtŭ în aceastъ оръ, ера pisinitŭ în бȣрта ȣнȣĭ боŭ, în кънъцїна ȣнȣĭ міелŭ, în пептȣлŭ ȣнеĭ гъіне шi în гȣноіȣ ȣнȣĭ кîмпŭ din каре s'а фъкȣтŭ пе ȣрмъ порȣмбŭ, din порȣмбŭ мъмълігъ шi din мъмълігъ Ioanŭ! Че мътаморфосе кȣріоасе, прозаіче dar adевъrate!

О съ ревінъмŭ поате маĭ пе ȣрмъ ла aceste konsiderацiȣнĭ. Totŭ acestŭ прочесŭ de нȣtrірe съ ȣрмеазъ шi ла планte.

Astŭ-феліŭ toate fiinцеле органиче se нȣtreskŭ, adекъ neînчetatŭ пріімеskŭ materiĭ din лȣмеа esteriоаръ каре ле însȣшеskŭ, dîndŭ афаръ din корпȣлŭ лорŭ алте materiĭ ȣsate шi netreбȣінчоасе. Аша dar toate fiinцеле органиче sîntŭ întр'о лȣптъ neînчetatъ кȣ лȣмеа esteriоаръ шi aceastъ лȣптъ konstitȣe віаца лорŭ.

Ла fiinцеле neорганиче, ȣнŭ asemenea прочесŭ нȣ se ȣрмеазъ нічĭ de кȣмŭ. Петреле s. e. нȣ мънînkъ, нȣ беаŭ, нічĭ нȣ креskŭ, sîntŭ dar fiinце моарте, пе кîндŭ fiinцеле органиче (планte шi animaле) sîntŭ fiinце віĭ, къчĭ sîntŭ neînчetatŭ în kontaktŭ кȣ лȣмеа esteriоаръ, лȣкрîндŭ asȣпра еĭ шi пріімiндŭ de ла dînsa алте лȣкрърĭ (реакцiȣнĭ).

6-леа. *Modȣлŭ finitȣлȣĭ.* Дȣпъ че амŭ възȣтŭ, къ toatъ esistenцa ȣнеĭ fiinце органиче konsistъ întр'о лȣптъ neînчetatъ кȣ лȣмеа esteriоаръ, negreшitŭ къ aceastъ лȣптъ, ка орĭ-че лȣптъ, treбȣe съ se съвîршеаskъ прін бірȣінца ȣнȣia шi німічіреа алтȣia din амîndȣоъ пърцiле белiцеранте, adекъ, шi аічĭ ачела каре аре пȣтере маĭ маре, бірȣеште; апоĭ fiindŭ-къ întр'aceastъ лȣптъ а ȣнȣĭ indivіdŭ органikŭ кȣ лȣмеа esteriоаръ, negreшitŭ къ indivіdȣлŭ este мȣлтŭ маĭ слабŭ, de aceea aceastъ лȣптъ se terminъ totŭ д'аȣна кȣ німічіреа indivіdȣлȣĭ шi aceastъ німічіре este *moartea.* Аша dar орĭ-че indivіdŭ органikŭ, моаре. Ȣнŭ stежаrŭ бътрînŭ de sȣte de анĭ, дȣпъ че а înбътрînitŭ пе маĭ fiindŭ în stare а пȣрта френзе верзĭ, se вештежеште шi моаре; insekta Ephemera, каре наште dimineaцъ, seara sfîршеште каріера esistenцеĭ сале шi моаре; ла aceste амîndȣоĭ fiinце органиче (stежаrȣ шi insekta), moartea este інерентъ în натȣра лорŭ, de шi ла insektъ съ гръбеште а вені дȣпъ 12 оре шi ла stежарȣлŭ дȣпъ мȣлте sȣте de анĭ, къчĭ din zioa кîндŭ а нъскȣтŭ о fiinцъ органikъ, а шi începȣтŭ а мȣрі. Zioa naшtereĭ, este шi zioa începȣтȣлȣĭ морцiĭ сале. Ȣнŭ esemплȣ ва лімпрі aceasta. Кîндŭ аціĭ аprinsŭ о лȣмînаре, кȣ кîте minȣte шi оре лȣмînареа арде маĭ мȣлтŭ, кȣ атîтŭ se апропiе маĭ мȣлтŭ моментȣлŭ фаталŭ, кîндŭ еа se ва stinце. Кîтŭ de маре съ fie о лȣмînаре, dакъ аціĭ аprins'о кȣ чінчĭ minȣte în наinte, aceastъ лȣмînаре s'а апропiатŭ кȣ чінчĭ minȣte кътре finitȣлŭ фаталŭ de stinцере, аша шi ȣнŭ копілŭ нъскȣтŭ серĭ, а мȣрітŭ кȣ о zi; ȣнŭ копілŭ de 3 анĭ, а мȣрітŭ кȣ treĭ анĭ шi ȣнŭ бътрînŭ д'о sȣтъ de анĭ, а мȣрітŭ кȣ о sȣтъ de анĭ.

Întр'алтŭ локŭ вомŭ авеа okaziȣне а ворбі маĭ мȣлтŭ despre moartea натȣралъ шi а о distinцe de чеа akчidentалъ; însъ пентрȣ обжеktȣлŭ stȣdiȣлȣĭ nostrȣ de astъzĭ, е destȣлŭ съ штимŭ, къ орĭ-че fiinцъ органikъ аре пентрȣ esistenцa sa ȣнŭ terminŭ натȣралŭ, каре съ съвîршеште прінtр'о moarte натȣралъ, пе кîндŭ fieшĭкаре fiinцъ neорганikъ н'аре ȣнŭ terminŭ хотърîtŭ din натȣръ; о пеатръ поате съ ръмîie міĭ de анĭ în stareа în каре se афлъ astъzĭ, прін ȣрмаре fiinцеле neорганиче нȣ морŭ, fiindŭ-къ н'аŭ віецȣitŭ de шi аŭ esistatŭ, totŭ н'аŭ віецȣitŭ; къчĭ віаца este проprietatea нȣмаĭ ȣнеĭ fiinце органиче, прекȣмŭ шi sімціреа este проprietatea нȣмаĭ а ȣнеĭ fiinце însȣфлецiте.

Pезȣлtatȣлȣ̆ dap алȣ̆ aчesteĭ analise fisioлоџiче este, къ нȣmaĭ ла fiinџеле органiче гъсimȣ̆:

1–iȣ̆. Къ din tpeĭ, патрȣ елементе нȣmaĭ, Natȣpa a продȣсȣ̆ fiinџе infinite шi варiабiле.

2–леа. Къ în inteрiорȣлȣ̆ лорȣ̆, se aflъ органе *difepite кape toate aȣ̆ ȣнȣ̆ скопȣ̆, adeкъ, віаџа* indiвidȣалъ a aчestорȣ̆ fiinџе.

3–леа. Къ forma este аша de inepentъ шi de печеsapie пentpȣ esistenџа лорȣ̆, în kîtȣ̆ нȣ пȣtemȣ̆ skimба forma, фъpъ a stpiкa esistenџа.

4–леа. Къ sîntȣ̆ нъsкȣte din пъpinџĭ saȣ̆ din seminџе, adeкъ, din fiinџе каре ле seamъnъ шi нічĭ odatъ din întîmплаpe, saȣ̆ казȣ акчidentалъ.

5–леа. Къ віаџа лорȣ̆ este o лȣптъ neînчетатъ, ȣнȣ̆ шipȣ̆ neintepȣптȣ̆ de лȣкръpĭ aktiве шi peaktiве a indiвidȣлȣĭ asȣпpa лȣmeĭ ачештia, пpeкȣmȣ̆ шi a sȣпpa indiвidȣлȣĭ adiкъ: лȣîndȣ̆ din *лȣmea estepioаpъ matepiĭ нȣtpitiве* шi dîndȣ̆ înнапоĭ matepiĭ келтȣite, ȣsate, de каре opганismȣлȣ̆ нȣmaĭ ape tpeбȣinџъ.

6–леа. Къ esistenџа fiinџелорȣ̆ opганiче, sъ sfîpшеште пpintp'o moapte natȣpалъ.

Konseкȣinџеле aчesteĭ analise, ле вомȣ̆ веdea în лекџiȣнеа viitoape.

Комȣнiкаџiȣнĭ штiinџifiче mічĭ.

Арборĭ каре daȣ̆ чеаpъ.

În Амеpiка кpеште o speџъ de арборĭ нȣmitъ *Myricas*, каре продȣкȣ̆ ȣнȣ̆ sȣкȣ̆ (o zeamъ) каре, кîndȣ̆ se întъpеште, deвine o matepie ка чеаpa. Modȣлȣ̆ d'a adȣna aчestȣ̆ sȣкȣ̆ este челȣ̆ ȣpmъtорȣ̆: adȣнъ fpȣктеле aчestȣĭ арборȣ̆, каре seamъnъ кȣ o чеpеашъ, ле пȣне întp'ȣнȣ̆ sъкȣлеџȣ̆ de пînzъ шi аша ле ферве în апъ; atȣnчĭ чеаpa каре deвine flȣidъ, se sȣie пъ sȣпpafaџа апеĭ de ȣnde поate s'o скоаџъ чіне-ва кȣ лінгȣpa. Aчеasta este чеаpa de кȣалitatea d'întîiȣ̆, dap шi ръмъшiџеле aчestорȣ̆ fpȣкte, поate чіне-ва sъ ле feаpбъ шi sъ скоаџъ чеаpъ dintp'însеле. Asta este чеаpa de кȣалitatea a dȣoa

Afаpъ d'aчestȣ̆ продȣкȣ̆ folositорȣ̆, арборiĭ aчestia aȣ̆ шi алте кȣалitъџĭ пpeчioase adeкъ: арборȣлȣ̆ Myricas noсedъ кȣалitatea, къ кȣръџъ aеpȣлȣ̆ ȣnde se aflъ, къчĭ елȣ̆ absoapве (înrite) aеpȣлȣ̆ stpiкatȣ̆ шi фаче ка лакȣpiле вътъmътоаpe sъnъtъџеĭ, sъ deвie foapte sъnъtoase. În statele Carolina шi Pennsylvania (în Амеpiка), ȣnde Myricas de sine кpeскȣ̆ în пъdȣpĭ, aȣ̆ kontpiбȣitȣ̆, ка aчeste dȣoe statȣpĭ din statȣpiле ȣnite, sъ fie локȣite de oamenĭ, къчĭ fъpъ dînsеле apȣ̆ fi neste пȣtinџъ кa oamenii sъ tpъiaskъ în ачеле локȣpĭ бълtoase шi nomoлоase.

Fpȣnzеле aчestȣĭ арборȣ̆ пъstpeazъ хaĭнеле ка sъ нȣ ле mъnînче moliiле.

Ръdъчina лȣĭ este întpeбȣinџatъ în Амеpiка, ка pemedie ла difepite patimĭ.

Елȣ̆ ръspîndеште împpeџiȣpȣлȣ̆ sъȣ̆, o odoape foapte плъкȣtъ шi sъnъtoasъ.

Аȣ̆ înчеpкatȣ̆ акȣmȣ̆ шi аȣ̆ плantatȣ̆ aчestĭ арборĭ în sȣdȣлȣ̆ Fpanчieĭ шi Џеpmanieĭ, шi sпеpȣ̆ къ вopȣ̆ peȣшi în aчеаstъ чеpкape. Asta apȣ̆ fi ȣнȣ̆ бенеfiчiȣ̆ пȣoȣ̆ пentpȣ agpiкȣлtȣpa eȣpoпeanъ, апоĭ шi пentpȣ stapea sъnъtъџеĭ a локȣitорiлорȣ̆ kontinentȣлȣĭ nostpȣ. Ба înкъ пȣtemȣ̆ пpeziче, къ кȣлtȣpa aчestȣĭ арборȣ̆ ва peȣшi ла noĭ пе maĭ лîngъ pîȣpĭ шi în локȣpiле бълtoase, tokmaĭ ȣnde кpeскȣ̆ акȣmȣ̆ sълчiiле каре нȣ не adȣкȣ̆ нічĭ ȣнȣ̆ фолосȣ̆. Че feрiчipe mape apȣ̆ fi пentpȣ noĭ d'a скъпа mapџinea Dȣnъpeĭ, de epidemiiле de fpiгȣpĭ, пpintp'o плантъ каре ape кȣалitatea d'a кȣръџi aеpȣлȣ̆ шi d'a не лȣmina каsеле!

Îmmȣлџipea aчestȣĭ арборȣ̆ е foapte ȣшоаpъ; къчĭ se mіжлочеште пpin seminџе шi пpin бȣташĭ (пȣеле).

Sîntȣ̆ dȣoe speџе de Myricas, adeкъ M. cerifera шi M. pensylvanea. Amîndȣoe daȣ̆ o кътime егалъ de чеаpъ, însъ se deoseвeскȣ̆ пpin mъpimea fpȣктȣлȣĭ шi a înълџimeĭ арборȣлȣĭ.

Tîпъpitȣ̆ în Tiпогpafia Колеџiȣлȣĭ Sf. Sava.